

Crisi i reforma educativa

Els directors de l'escola pública han de tenir les mateixes competències que els de la privada

JOSEP OLIVER ALONSO, catedràtic d'Economia Aplicada (UAB)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 4 de novembre del 2010

La crisi ha reobert la ferida d'algunes importants carències que com a societat fa temps que arrosseguem. Entre aquestes, no és la menor la d'un sistema educatiu que només és parcialment capaç d'atendre els requeriments de formació de la mà d'obra. Així, mentre un terç dels actius catalans menors de 40 anys només han assolit estudis obligatoris, el pes d'aquells amb estudis superiors passa del 40%, i això es tradueix en una reduïda aportació de la formació professional o tècnica, que se situa escassament entre el 25% i el 30% del total de la mà d'obra (molt allunyat del 60% d'Alemanya).

A Catalunya vam començar a parlar d'aquestes disfuncions educatives en el context de les necessitats que plantejava la nova economia, a finals dels anys 90. Els reptes plantejats i les insuficiències del sistema educatiu per abordar-los adequadament es van traduir en la incorporació de l'educació al Pacte per la Internacionalització i la Competitivitat, impulsat pel conseller Antoni Castells i rubricat per patronals, sindicats i el Govern el 2005. I encara que algunes de les mesures llavors proposades s'han instrumentat (per exemple, la sisena hora per a l'escola pública o la progressiva incorporació de la docència en anglès), van quedar molts serrells pendents que la llei d'educació, aprovada al Parlament en aquesta legislatura, intenta abordar.

En aquest context, s'ha de saludar com a molt positiva la promulgació feta recentment del decret que desenvolupa un aspecte crític de la nova legislació: el de les competències dels directors de l'escola pública. L'anunci ja ha generat crítiques de part dels col·lectius afectats, que acusen aquesta nova definició de la figura del director de provocar un retrocés fins a temps franquistes. No em sembla que amb comparacions com aquesta avancem. Al contrari, crec que el debat s'ha de centrar en les raons que han exigit aquest canvi. Que no són altres que les de dotar-nos d'un sistema escolar de primer nivell, capaç de reduir, entre altres aspectes, les elevades taxes de fracàs escolar i dotar Catalunya d'un sistema educatiu que ens permeti competir més bé en el món global que ens ha tocat viure.

El conseller Ernest Maragall ha liderat un procés del qual, com a ciutadans que exigim la millor escola pública, ens hem de sentir orgullosos. Perquè la nova norma obliga els directors a formar-se en les tasques directives, dissenyar i aplicar un projecte educatiu per al centre, i proposar el perfil de professorat que aquell exigeixi, escollir directament alguns dels professors (els interins substituïts), controlar la qualitat de la docència que s'imparteixi als seus centres (vigilant si és necessari els docents en la seva funció educativa) o sancionar faltes lleus. Juntament amb aquestes modificacions, destaquen dos canvis substancials. Primer, la possibilitat de proposar que un professor, interí o funcionari, sigui expulsat del centre si no realitza adequadament la seva funció, sanció que haurà de ser aprovada pel Departament d'Educació. Segon, la determinació d'objectius pedagògics a l'inici del seu mandat i, al final, quatre anys més tard, sotmetre's a una avaluació exterior de la qual depèn la seva continuïtat com a director. Com el lector pot comprovar,

un llistat de funcions que qualsevol pare de família preocupat per l'educació dels seus fills consideraria pertinent i imprescindible.

Un canvi com aquest és necessari tant per l'elevat nombre de joves que avui dia no finalitzen adequadament l'escolaritat com per les baixes taxes d'escolarització dels 16 als 18 anys. I això perquè els problemes de formació són, en l'aspecte econòmic, un malbaratament, i en el social, una injustícia intolerable en un país avançat.

I els últims anys hem tingut exemples de les conseqüències d'aquestes disfuncions. En l'època de l'expansió econòmica, quan la falta de mà d'obra adequadament formada ha hagut de cobrir-se en part amb la immigració. I en la crisi, quan la desocupació s'està acarnissant en aquells amb menys nivell educatiu: en el tercer trimestre del 2010, la distància entre les taxes d'atur dels actius sense estudis (del 34%) o amb primària (24%) respecte dels que tenien formació tècnica (12%) o superior (8%) són prou expressives de la bretxa social que generen les deficiències de la nostra educació.

El fracàs escolar, i la baixa taxa d'escolarització postobligatòria, procedeixen directament de l'ambient familiar en què es desenvolupa l'estudiant. I per això aquests flagells es concentren en zones on hi ha menys capital cultural. Són, per sobre de tot, l'expressió d'una greu, per injusta i ineficient, fallida del principi d'igualtat d'oportunitats. Dotar els directores dels centres públics d'unes funcions que tenen els de l'escola privada i concertada pot no ser la solució d'aquesta lacerant desigualtat, ni del desavantatge competitiu en què ens situa. Però apareix com una de les peces essencials per posar-hi remei.